

CHARLES SANDERS PEIRCE

- Göstergibilimin edebiyat ve dil dışı alanlarda geçerlik kazanması, Peirce'ün yolu açmasıyla olmuştur.
- Bilginin, tanımanın, düşünmenin, hatta insanın özünde göstergesel (semiotic) olduğunu savunur.
- Öte yandan, her düşünce, her gösterge aslında başka göstergelere gönderme yapar yani başka göstergelerden kaynaklanır.
- Bütün bilimlere ve uğraş alanlarına göstergibilimin gözüyle bakmanın mümkün olduğunu ve bunun gerekli olduğunu ileri sürer.

- Göstergeyi üç düzlemlili (triadic) bir süreç olarak tanımlar.
- İlklik dediği birinci düzlemde (birinci aşama)somut bir nesne ile karşılaşırız, bir şeyi görürüz, duyarız. Yani ilk düzlemi duyularımızla algılarız.
- Bu somut şey aslında başka bir şeyi karşılar. Yani temsil edilen ve temsil eden vardır. Bu iki şey arasında bir ilişki, bir bağıntı vardır. Bu ilişki ikinci aşamadır.
- Ancak, bir göstergede bu bağıntının kurulabilmesi için Üçüncü bir aşamaya ihtiyaç vardır ki bu da bu ilişkiyi tanıma, bilme, yorumlamadır.

- *“Bilgilerimizin içeriğini belirleyen, bilgiyi edinme yollarımızdır. Ama, bu yol mantık düzleminde değil, gösterge düzleindedir! Bilginin somutlaştığı, nesnelleştiği, sabitleştiği yer göstergedir. Göstergeler olmadan algı da olamaz.*
- *“Öznel ve nesnel dünya arasındaki köprüyü de göstergeler kurar”* der ve böylece gerçekçilikle idealizmi birbirine bağlar.

- Pierce'ün yaptığı önemli bir katkı da, göstergeleri sınıflandırmasıdır.
- Önce oluş biçimleriyle üçe ayırır, sonra bu sınıfı tekrar üç alt türe ayırır.

1. BİRİNCİ ÖBEK:

- **Nitel gösterge:** Duyumladığımız bir niteliği ifade eder. Örneğin bir resimdeki kırmızı leke.
- **Tekil gösterge:** Tek ve belirtili bir durum ya da varlığa gönderme yapan göstergedir.

- **Kavramsal/kural gösterge:**
genellemeyi ifade eder. Örneğin, Greta Garbo'nun yüzü sadece onu anımsatıyorsa, tikel göstergedir ama bir güzellik ölçütüne dönüşürse kural gösterge olur.

2. İKİNCİ ÖBEK:

- **Görüntüsel gösterge (icon):** temsil ettiği şeye benzeyen göstergedir. Resim, fotoğraf, heykel, şema vb.
- **Belirti:** neden-sonuç ilişkisine dayanır. Eğer bir yerde duman varsa ateş de var demektir.
- **Simge:** temsil ettiği şeyle ilişkisini bir uzlaşım sonucu kurar. Saussure'ün gösterge anlayışı ile örtüşür. Örneğin sözlükteki her sözcük bir uzlaşımına dayanır. Evrenseldir. Uzlaşmaya bağlı olarak soyut ve sayılamayan bir gösterilene göndermede bulunan görsel biçimdir. Örneğin zeytin dalı (barış), güvercin (özgürlük), terazi (adalet) vb.

3. ÜÇÜNCÜ ÖBEK: gösterge ile yorumlayıcı arasındaki ilişkiye dayanır.

- **Terim:** yorumlayıcı açısından açık uçlu bir göstergedir. Tek başına doğru ya da yanlış olamaz. Bir genellemeyi ifade eder.
- **Önerme:** bilgilendirici göstergedir. Terimlerin bir araya gelmesiyle oluşur yani bir dizimdir. Bize bir şey hakkında bir şeyler söyler. Bilgi verir ancak doğru mu yanlış mı olduğu kendi içinde kanıtlanmaz.

Sav: Sav ise karmaşık göstergeler bütünüdür. Önermenin kanıtını getirir, neden-sonuç ilişkisi kurar.

Örneğin:

“Şemsiyemi yanıma alıyorum” cümlesi önerme iken, *“şemsiyemi yanıma alıyorum çünkü havada karabulutlar var, yağmur yağabilir, ıslanmak istemiyorum”* ifadesi bir savdır.